



ความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา “กลุ่มจ๊อกจ๊อก”

VIOLENCE IN ONLINE COMMENTARY: A CASE STUDY OF THE “ JOX JOX GROUP ”

วัชระ คุณวงค์. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อติพล เอื้อจรัสพันธุ์. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Watchara Khunwong. College of Innovation, Thammasat University

Adipon Euajarusphan. College of Innovation, Thammasat University

Email : Chang2717129@gmail.com, adipon.citu@gmail.com

Received: 1 December 2021 ; Revised: 14 February 2022 ; Accepted: 23 May 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์กับความรุนแรงทางความคิดของสิ่งปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม และ 2. เพื่อศึกษา “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ในฐานะพื้นที่สาธารณะเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth Interview) ผู้ใช้งานใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” กลุ่มใหญ่ในสื่อเฟซบุ๊กที่แสดงการมีส่วนร่วมในกลุ่มผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) การกดไลก์ (Like) การแท็ก (Tag)

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์กับความรุนแรงทางความคิด ปรากฏความรุนแรงในเชิงโครงสร้างมีทั้งสิ่งที่ติดตัวกับบุคคลตั้งแต่เกิดและที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง ปัญหาเชิงโครงสร้างหล่อหลอมคนหนึ่งคนให้มีชีวิตเป็นไปตามสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ส่วนความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลนำเสนอต่อสาธารณะและสังคมใช้จุดอ่อนที่มองเห็นเพื่อทำร้ายบุคคลนั้นกลับ ในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ความรุนแรงทั้งสองเป็นความรุนแรงในทางอ้อม โดยเกิดความรุนแรงในเชิงวัฒนธรรมมากกว่า เนื่องจากเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นและมองเห็นได้ง่ายในโลกออนไลน์ผ่านการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นการโพสต์

การเป็นพื้นที่สาธารณะของ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ถูกพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะสู่โลกออนไลน์ กลุ่มจ๊อกจ๊อกเสมือนเป็นสิ่งเร้าที่สมาชิกจะมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมกันแม้จะผิดหรือถูกก็ตาม การเป็นสมาชิกใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” จำเป็นต้องใช้ความรู้ลึกส่วนตัวสูงในการตัดสินใจทำอะไรก็ตามในกลุ่ม หรือตัดสินใจการกระทำของสมาชิกในกลุ่ม ความรับผิดชอบตกอยู่เฉพาะบุคคล ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มหรือสมาชิกคนอื่น แต่การได้เข้ามาเป็นสมาชิกเสมือนเป็นการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะออนไลน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงของผู้คนในปัจจุบันได้ที่ลดทอนข้อจำกัดต่าง ๆ ในการสื่อสารและการรวมตัว

คำสำคัญ: การแสดงความคิดเห็นเชิงรุนแรง, ความรุนแรง, พื้นที่สาธารณะออนไลน์

Abstract

The purpose of this research is to study 1) online media behavior and concrete expressions of psychological violence; and 2) the “Jox Jox Group” public sphere. Qualitative research was done with content analysis of data collected by in-depth individual interviews. Samples were “Jox Jox” main group users on Facebook who participated in the group through comments, likes, and tagging.

Results were that online media use behavior and psychological violence were present. Structural violence was inherent and self-generated, with structural problems shaping individuals' lives according to their social conditions. Cultural violence is what individuals present in public and society exploits visible weaknesses to injure them in retribution. Expressing “Jox Jox group” member opinions, indirect violence caused further cultural violence through easily visible online world violent in diverse modes of action, including commenting and posting.

“Jox Jox group” are public spaces for exchanging evolving information that has developed in response to changes in the online world. A virtual “Jox Jox group” promotes identical member beliefs and mutual encouragement, regardless of accuracy. “Jox Jox group” membership requires a high level of personal feelings to motivate action in the group or evaluating group member actions with individual responsibility unaffiliated with the group or other members. Membership means entering an online public space to meet basic individual social needs today, reducing restrictions on communication and inclusion.

Keywords: Violence, Online comment, Public sphere, Social network

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันที่ผู้คนเข้าถึงเทคโนโลยีรวมทั้งเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต ซึ่งถูกพัฒนามาจากความก้าวหน้าทางสังคมเปลี่ยนผ่านสังคมในโลกความเป็นจริงเข้าสู่สังคมเสมือนหรือสังคมออนไลน์เต็มไปด้วยเครือข่ายทางสังคมถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะของผู้คนในสังคมบนพื้นที่ออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก พื้นที่สาธารณะที่แปรเปลี่ยนตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมที่อยู่ในโลกออนไลน์ ในโลกออนไลน์ของสังคมไทยจึงเต็มไปด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยลักษณะสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีประโยชน์คืออิสระในการเข้าถึงและการสร้างข้อมูลต่าง ๆ ขึ้นมาได้เอง (ไทยโพสต์ 2562) สื่อออนไลน์ทำให้มนุษย์ได้รับรู้ถึงความเป็นอิสระ และกลายเป็นพื้นที่ในการปลดปล่อยความเก็บกดของมนุษย์ที่ในอดีตถูกจำกัดการเข้าถึงช่องทางสื่อสาร เมื่อมีช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงได้มากขึ้นเหล่าสื่อออนไลน์ก็กลายเป็นสิ่งที่ผู้คนขาดไม่ได้ ในทางเดียวกันสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำลายการให้ร้ายผู้อื่น รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สามารถย้อนกลับมาทำร้ายตัวเองในทุกเมื่อได้เช่นกัน (คมชัดลึกออนไลน์, 2562) ซึ่งสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไปของผู้คนในสังคมกับการใช้ประโยชน์ในทางหนึ่งก็เป็นเครื่องมือที่ง่ายที่สุดในการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ หรือที่เรียกว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber bullying) โดยเป็นการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นจากการใช้โทรศัพท์ อีเมล หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการทำลายชื่อเสียงการทำร้ายจิตใจหรือความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ซึ่งการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ การเหยียดหรือความรุนแรงที่เกิดจากสื่อออนไลน์ เห็นได้จากผลศึกษาผ่าน Social Listening Tool เป็นการรวบรวมข้อความหรือความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ ฟอรัม และบล็อกข่าวในประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 - ตุลาคม พ.ศ. 2562 โดยดีแทค ร่วมมือกับ Wisersight

พบว่า 1. โลกออนไลน์ของประเทศไทยประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นรุนแรง แกล้ง ล้อและเหยียดกว่า 700,000 ข้อความหรือเฉลี่ย 39 ข้อความต่อนาทีและมีการส่งต่อ ขยายความ ต่อผ่านช่องทางออนไลน์ในหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการส่งต่อข้อความต่อสังคมกว้างกว่า 20 ล้านรายการ 2. ลักษณะของการแสดงความคิดเห็นในเชิงรุนแรง แกล้ง ล้อและเหยียดในสื่อออนไลน์ของไทย 36.4% คือด้านรูปลักษณะภายนอก รองลงมา 31.8% ด้านเพศวิถี และ 10.2% ด้านความคิดและทัศนคติที่ไม่ตรงกัน ส่วนด้านที่เหลือกระจายออกไป อาทิ ความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สถานะทางการเงิน รสนิยมความชอบ และเรื่องครอบครัว เป็นต้น 3. พบว่าการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ส่วนมากพบในวงการ การศึกษา นับตั้งแต่การศึกษาระดับอนุบาล ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเพื่อนคือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลในการเข้าถึงและเกิดการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ได้มากที่สุด (ดีแทค, 2562)

สื่อออนไลน์โดยเฉพาะสื่อเฟซบุ๊กมีการสร้างกลุ่มเพื่อรวมตัวกันของผู้คน หนึ่งในกลุ่มที่หลากหลายนั้นก็เกิดกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นในเชิงรุนแรง หรือใช้เพื่อแสดงทัศนคติด้านลบและมีความรุนแรงในความคิดระดับหนึ่งในการแสดงออกผ่านการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจมีความแตกต่างหลากหลายในเนื้อหาของแต่ละกลุ่มแล้วพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถมองได้ว่าเป็นพื้นที่อิสระทางอารมณ์ ในการปลดปล่อยความรู้สึกที่มีอยู่ภายในจิตใจ รวมกับสิ่งเร้าต่าง ๆ จากภายนอกซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในวัยรุ่นที่มีความรู้สึกทางอารมณ์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้ง่ายทั้งยังแสดงความรู้สึกเหล่านั้นผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างเปิดเผยและอาจขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบในบางกรณี โดยการตอบสนองผ่านรูปแบบปฏิสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ที่มีความต่างกันออกไป อาทิ การกดไลค์ การกดแชร์หรือการแสดงความคิดเห็นผ่านการพิมพ์คำพูด (เมนต์ หรือ Comment) ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและส่วนของผู้อื่นในสื่อออนไลน์ การเปลี่ยนรูปประจำตัว ที่แสดงถึงความรู้สึกในขณะนั้นได้ เป็นต้น (ภูเบศร์ สมุทรจักร และ กุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ, 2558) โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มที่ชื่อว่า “จ๊อกจ๊อก” มีลักษณะเป็นกลุ่มส่วนตัว (Private Group) การเข้าร่วมต้องกดปุ่มขอเข้าร่วมกลุ่มและรอการอนุมัติจากผู้ดูแลกลุ่มจะแตกต่างจากเพจ (Page) และกลุ่มสาธารณะ (Public Group) โดยทั้งสองเป็นพื้นที่แบบเปิดทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้น ๆ ได้ในทันที โดย “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” กลุ่มใหญ่ที่สุด สร้างกลุ่มขึ้นเมื่อ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ตามกลุ่มใหม่นี้ถูกสร้างขึ้นเนื่องจากกลุ่มเดิมถูกปิดโดยเฟซบุ๊ก และในตลอดระยะเวลาปี พ.ศ. 2563 กลุ่มถูกปิดอีกถึง 2 ครั้ง ในกลุ่มปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก ณ วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 55,271 คน โดยก่อนหน้า 12 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ที่กลุ่มเดิมจะถูกปิดไปมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มมากกว่า 120,000 คน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” แรกเริ่มถูกสร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2559 วัตถุประสงค์ในช่วงนั้นคือการสร้างกลุ่มเพื่อ พูดคุย ตอบโต้กันของผู้คนที่มีความคิดเดียวกัน คือ มีบุคคลสาธารณะหรือที่แทนตัวเองว่า เน็ตไอดอล (Net Idol) ประพฤติตนโดดเด่นเป็นที่จับตามองของผู้ใช้งานโลกออนไลน์ จนต้องนำมากล่าวถึงทั้งด้านลบและด้านบวก จึงเกิด “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ขึ้นมาในที่สุด เพื่อเป็นพื้นที่ให้ผู้คนได้มารวมตัว พูดคุยถึงประเด็นของเน็ตไอดอล (Net Idol) ทำานนี้ เนื้อหาจะเอนเอียงไปด้านลบมากกว่า ความตรงไปตรงมาในการแสดงความคิดเห็นจึงเกิดขึ้นตั้งแต่ตอนนั้นโดยไม่ได้สนใจถึงปัญหาหรือทำยที่สุดมันคือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ ภายใต้การตั้งกลุ่มขึ้นมา ในภายหลังจึงมีการแตกประเด็นการพูดคุย ถกเถียงไปยังเรื่องอื่น ๆ ตามความสนใจของสังคมในแต่ละช่วง “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ที่นอกเหนือจากกลุ่มใหญ่นั้นยังขยายกลุ่มออกไปตามความสนใจในหัวข้อที่ต่างกันเพื่อกระจายความสนใจเฉพาะเรื่องมากขึ้นแต่ส่วนใหญ่ยังคงชื่อ “จ๊อกจ๊อก” ไว้ กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มเครือข่าย มีมากถึง 13 กลุ่มตามประกาศในกลุ่มหลักบนเฟซบุ๊ก (ข้อมูลวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2564)

“กลุ่มจ๊อกจ๊อก” มีส่วนร่วมในการกระทำที่แสดงถึงการใช้กลุ่มเพื่อสร้างกระแสให้เป็นที่พูดถึงในโลกออนไลน์ เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างปรากฏการณ์ในสังคม อาทิ เหตุการณ์แม่หญิงลี หรือที่รู้จักในนามพระมหาเทวีเจ้า สาวประเภทสองจากภาคใต้ที่ทำคลิปเชิงตลกขบขันกับเพื่อนสาวประเภทสองอีกคนเผยแพร่ในโลกออนไลน์ กลุ่มจ๊อกจ๊อกนำมากล่าวถึงในกลุ่มตั้งแต่ยังไม่เป็นกระแสสังคมในช่วงต้นปี พ.ศ.2564 เป็นไปในเชิงตลก สนุกสนาน ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อโจมตี หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับแม่หญิงลีและเพื่อน แต่การใช้คำพูด การนำรูปภาพมาตัดต่อ การตัดต่อคลิปวิดีโอ การกล่าวพาดพิงถึงในทางตลกสนุกสนาน การเหน็บแนม หรือการแซวแบบหยิกแกมหยอกด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมบางประการของสมาชิกภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตามแม่หญิงลีและเพื่อน มีภูมิคุ้มกันในเรื่องการถูกบูลลี่ในสังคมออนไลน์มาก สามารถปรับปรุงตน เรียนรู้ที่จะเข้าใจโลกออนไลน์ได้ สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสสร้างตัวตนขึ้นมาจนเป็นที่รู้จักของผู้คนในสังคม ณ เวลานั้น คนส่วนใหญ่จึงชื่นชอบทั้งสองรวมทั้งจากการให้สัมภาษณ์ในหลายรายการ โดยมีกรกล่าวว่าตนเองแจ้งเกิดมาจาก “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ซึ่งเป็นแฟนคลับกลุ่มแรก ๆ ที่ติดตามให้ความสนใจจน ในภายหลังจากเริ่มมีชื่อเสียงจึงเปิดเพจเฟซบุ๊กชื่อ เพจจิ้น(Veen) ทำให้มีคนรู้จักและเข้ามาติดตามเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันมีผู้ติดตามเพจจิ้นมากกว่า 900,000 คน (เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564) นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ร้องสาวชาวใต้ เจนนี ได้หมดถ้าสดชื่น เหตุการณ์ของหนูรัตน์ หญิงสาวชาวสระบุรีที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและการรับรู้ที่เข้าใจว่าคนปกติ เป็นต้น

จากเหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสมาชิกภายในกลุ่มที่ต่างมีความคิดและแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่ได้สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่สามที่กล่าวถึงอย่างไร เพียงแค่ใช้พื้นที่ของตนเองในกลุ่มที่อยู่ในโลกออนไลน์ที่มีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน รวมตัวกันเพื่อตอบสนองสิ่งที่คิดออกมา การสร้างกลุ่มเฉพาะ โดยเฉพาะ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ที่บริบทของกลุ่มสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงและการแสดงความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมาอย่างรุนแรง ทั้งคำพูดเนื้อหาที่นำมาพูดคุยในกลุ่ม หรือความคิดโดยรวมของคนในกลุ่มที่ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน พื้นที่ของกลุ่มจึงเป็นพื้นที่แห่งความรุนแรงทางความคิดไปโดยภาพลักษณ์ที่สื่อสารออกมาภายในกลุ่ม

กลุ่มเฉพาะที่สร้างเพื่อใช้สำหรับนำเสนอข้อมูลด้านลบ ข้อมูลที่ถูกบิดเบือนจากความเป็นจริง ข้อมูลที่ถูกจับผิดอยู่ตลอดเวลาหรือข้อมูลที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดไปในทิศทางลบ เพื่อคนในกลุ่มจะนำมาพูดในพื้นที่ที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะเหล่านี้ ถึงแม้ว่ากลุ่มเฉพาะต่าง ๆ จะสร้างขึ้นบนเฟซบุ๊กซึ่งเป็นพื้นที่ออนไลน์สาธารณะแต่กลุ่มจะเป็นกลุ่มแบบส่วนตัวคือต้องมีการขอเข้าร่วมกลุ่มก่อน ภายในกลุ่มจึงเป็นผู้ใช้งานที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่างแต่มีจุดรวมคล้าย ๆ กัน คือต้องการแสดงความคิดเห็นเชิงรุนแรง อาจมีความสนุกสนานร่วมด้วยแต่กลุ่มเฉพาะนี้ก็ดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มที่ต้องคอยจับผิดความผิดพลาดของผู้คนในสังคมที่สามารถนำมาสร้างประเด็นในการพูดคุยได้ ซึ่งจะมีความหลากหลายในเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเบื้องลึกและเหตุผลต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในกลุ่มเฉพาะผ่านสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารภายในสังคมที่มีผู้ใช้คนไทยมากที่สุดซึ่งมีการถกเถียงหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นในฐานะผู้คนในกลุ่มที่ร่วมแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันถือเป็นผู้กระทำ หรือผู้สื่อสาร ที่สารนั้นอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้ในสังคม เพื่อสะท้อนมุมมองทางสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะของไทยที่นอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่สร้างความรู้ หรือใช้เพื่อติดต่อสื่อสารทั่วไปเท่านั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์กับความรุนแรงทางความคิดของสิ่งที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม
2. เพื่อศึกษา “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ในฐานะพื้นที่สาธารณะ

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth Interview) ผู้ใช้งานใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” กลุ่มใหญ่ในสื่อเฟซบุ๊ก ที่แสดงการมีส่วนร่วมในกลุ่มผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) การกดไลค์ (Like) การแท็ก (Tag) และทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบของการศึกษาที่เป็นขั้นตอนตามลำดับของการนำเสนอเนื้อหา

กลุ่มตัวอย่าง มาจากคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อถามความสมัครใจจากกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ส่วนประกอบการพิจารณา คือ 1. คัดเลือกจากโพสต์ใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ที่โพสต์นั้น ๆ มีการแสดงความคิดเห็นเชิงรุนแรง ทั้งการใช้คำพูดรูปภาพ วิดีโอ เพื่อกล่าวถึงบุคคลที่สามหรือเรื่องราวในสังคมในทางลบ สมาชิกที่มีส่วนร่วมในโพสต์เหล่านี้จะได้รับการพิจารณาในขั้นแรก และ 2. คัดเลือกสมาชิกในโพสต์นั้น ๆ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1.) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีการแสดงความคิดเห็นหรือสัญลักษณ์เชิงรุนแรง และ 2.) กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีส่วนร่วมในการกดไลค์ การแท็ก การแสดงความคิดเห็นตามปกติ และจากสมาชิกที่มีส่วนร่วมในกลุ่มช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2564 ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 8 เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างหวงแหนความเป็นส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์จึงเป็นกลุ่มผู้ที่ยอมรับตอบสัมภาษณ์เท่านั้น โดยต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น

แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะ ฮาเบอร์มาส กล่าวถึง มโนทัศน์พื้นที่สาธารณะว่าเป็นทั้งแนวคิดและอุดมการณ์ ในทางแนวคิดพื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ที่ผู้คนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการถกเถียง การพูดคุยอย่างมีเหตุผลและมีความเท่าเทียม ในการค้นหาความจริงหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นของส่วนรวม โดยความคิด ความเท่าเทียม การยอมรับความหลากหลาย เสรีภาพ ถือเป็นอุดมคติที่มีอยู่ในพื้นที่สาธารณะ เพราะในความเป็นจริง พื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นทั้งในร้านกาแฟ สโมสร วารสารด้านวรรณกรรม ในยุโรปช่วงศตวรรษที่ 18 ล้วนถูกสงวนไว้แล้วซึ่งผู้มีฐานะ ผู้ที่มีความรู้ หรือแม้แต่กระทั่งผู้หญิงก็ถูกกีดกันออกไปจากพื้นที่สาธารณะเหล่านี้ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงส่งผลเพียงชนชั้นนำในสังคมยุคนั้นที่เกิดการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์อย่างแท้จริงแต่เกิดอ้างไปถึงผลประโยชน์โดยรวม ภาพรวมของพื้นที่สาธารณะจึงเป็นเพียงมโนทัศน์ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงกับทุกชนชั้นในสังคม (กอร์ดอน ฟินเลย์สัน, เจมส์, 2559)

โดยฮาเบอร์มายังกล่าวถึงพื้นที่สาธารณะตามที่ตนเองว่าเป็นพื้นที่กึ่งกลางระหว่างความเป็นส่วนตัวและเรื่องราวทางการเมือง พื้นที่สาธารณะมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ อ้างอิงจากกาญจนาแก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551)

1. เป็นพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยความสมัครใจของผู้เข้าร่วมสนทนาหรือการรวมกลุ่มกันของปัจเจกชนสิ่งที่โต้แย้งหรือเกิดการถกเถียงกันเป็นเรื่องสาธารณะ รวมทั้งการสนทนานั้นจะนำไปสู่เป้าหมายหลักคือเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. เป็นพื้นที่ซึ่งตัดขาดจากอำนาจทั้งปวงในสังคม อิสระในตัว เช่นการปราศจากอำนาจรัฐ อำนาจทางเศรษฐกิจ (ในช่วงศตวรรษที่ 20) หรืออำนาจจากศาสนจักร (ในช่วงศตวรรษที่ 17 ที่ ศาสนจักรมีอิทธิพล)

3. เป็นพื้นที่เกิดการแลกเปลี่ยน หมุนเวียนซึ่งการใช้เหตุผล (rationality) อิสระจากความแตกต่างทางสังคม ไม่มีข้อผูกมัดด้วยสิ่งใด อาทิ หน้าที่การงาน ตำแหน่งทางการเมือง ยศถาบรรดาศักดิ์ ชาติกำเนิด วงศ์ตระกูล เป็นต้น

4. สถาบันสื่อมวลชนเป็นส่วนสำคัญที่สามารถผลักดันประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม ให้เป็นไปได้อย่างแท้จริง เพราะเกิดการพูดคุยโต้แย้ง อภิปรายในสังคม จากการรับสารเพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ซึ่งสื่อมวลชนในยุคนั้น เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

5. ผลที่เกิดจากการพูดคุยในประเด็นสาธารณะนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในสังคม ไม่ใช่การพูดนั้นเป็นเพียงการสำเร็จความใคร่ทางปัญญาเท่านั้น กล่าวคือ ต้องมีการลงมือปฏิบัติหรือสร้างการกระทำบางอย่างเพื่อตอบสนองสิ่งที่พูดคุยอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง เช่น การรวบรวมข้อมูลจากการพูดคุยทั้งข้อโต้แย้ง คำแนะนำ ความคิดเห็นไปนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในระดับต่อไป เป็นต้น

ในปัจจุบันพื้นที่สาธารณะที่ปรากฏอยู่อย่างมีอิทธิพลคือเครือข่ายสื่อออนไลน์ซึ่งต่างจากนิยามของ ฮาเบอร์มาสที่เคยกกล่าวไว้เมื่อทำการศึกษาดังแต่ช่วงศตวรรษที่ 18 แต่ด้วยความไหลลื่นของนิยามที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันศตวรรษที่ 21 ซึ่งฮาเบอร์มาส ก็ได้เรียบเรียงพื้นที่สาธารณะในแต่ละยุคก่อนไว้ตามที่ฮาเบอร์มาสจะสามารถศึกษาเพื่อหาข้อมูลในการนิยามได้ ปัจจุบันจึงสามารถนิยามถึงพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นรวมทั้งคำนึงถึงพื้นที่ในโลกออนไลน์ว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีความเป็นอิสระทางการเมืองเข้าถึง เป็นพื้นที่ซึ่งผู้คนใช้เพื่อประโยชน์ที่หลากหลาย โดยการยกโลกความจริงเข้าสู่โลกเสมือน หรือโลกออนไลน์รวมทั้งผู้คนยังสามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร (two-way communication) ได้ในพื้นที่สาธารณะแห่งนี้

สถานะและการเข้าใช้งานในพื้นที่สาธารณะออนไลน์ ตามทฤษฎีพื้นที่สาธารณะจึงแปรเปลี่ยนตามบริบทสังคมตั้งแต่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านสังคมเข้าสู่อิทธิพลของโลกออนไลน์ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการเกิดขึ้นของพื้นที่สาธารณะออนไลน์และเป้าประสงค์ของการใช้งานในพื้นที่ออนไลน์เหล่านี้ก็ผูกโยงกับการเข้าใช้งานเพื่อเข้าถึง การเกิดขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการสังสรรค์ของผู้คนในสังคม ลดข้อจำกัดในการเข้าถึงกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับความรุนแรง ทฤษฎีความรุนแรงของ Galtung (2533 อ้างถึงในภาณุรัตน์ มาจันทร์, 2556) ได้เสนอแนวคิดด้านความรุนแรงในแต่ละระดับชั้นเอาไว้ ความรุนแรงทั้ง 3 ชนิดเปรียบเป็นสามเหลี่ยมแห่งความรุนแรง ซึ่งทั้ง 3 ประเภทความรุนแรงประกอบไปด้วย

1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) เป็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายและมีผู้กระทำ หรือการมีผู้ก่อความรุนแรงอย่างชัดเจน การก่อความรุนแรงนั้นมีเครื่องมือหรืออาวุธที่ใช้ เช่น การทำร้ายร่างกายโดยมีมีดเป็นอาวุธ ซึ่งมีผลต่อร่างกาย โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือผลในเชิงของการทำร้ายร่างกาย เช่น การแทง การยิง การต่อยและผลในเชิงการขัดขวางการทำงานของร่างกาย เช่น การทำให้ไม่มีอากาศหายใจ การให้อาหาร ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่เห็นได้ชัดและผู้คนทั่วไปในสังคมสามารถสรุปได้ทันทีว่าสิ่งนั้นคือความรุนแรง เพราะมีร่องรอยความรุนแรงปรากฏให้เห็นในร่างกายของผู้ถูกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง รอยบาดแผล รอยขีด ปลายันชันการเสียชีวิตและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อวัตถุและทรัพย์สินของผู้ถูกระทำไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) หมายถึง ความรุนแรงเกี่ยวกับบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจ คือ การถูกกดขี่ (Repression) และการขูดรีด (Exploitation) โครงสร้างที่สร้างความได้เปรียบระหว่างผู้คนที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ๆ ผู้ที่มีอำนาจที่มากกว่าจะเอาเปรียบผู้มีอำนาจน้อยกว่า ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนต่อกัน รวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการแลกเปลี่ยนส่งผลต่อความอยู่รอดและความเป็นอยู่ของผู้เสียเปรียบในโครงสร้างนั้นทำให้คนกลุ่มนี้ต้องมีความทุกข์ยากที่เกิดจากความยากจน ความอดอยาก การขาดยารักษาโรคและการบริการด้านสุขภาพที่มี

ความจำเป็น ความขาดแคลนแบบนี้อาจส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบในเชิงโครงสร้างนี้ นอกเหนือจากผลกระทบทางร่างกาย ความรุนแรงในเชิงโครงสร้างยังมีผลต่อจิตใจและสิ่งที่อยู่ภายในใจหรือจิตวิญญาณของผู้คนในสังคมผ่านขั้นตอนการควบคุมพัฒนา สำนึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสังคมของกลุ่มที่เสียเปรียบในเชิงโครงสร้างที่เป็นอยู่ กระบวนการเหล่านี้มักจะอยู่ในรูปของการจำกัดการเข้าถึงหรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและการผลักดันกลุ่มที่มีอำนาจน้อยไปอยู่ในสถานะชายขอบของสังคม ทำให้คนในสังคมมองไม่เห็นสภาพของการกดขี่และการเอาเปรียบที่เป็นอยู่

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบริบทของวัฒนธรรมที่รองรับและให้ความเป็นธรรมแก่การใช้ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางโครงสร้าง โดยความรุนแรงทางวัฒนธรรมนั้นจะปรากฏอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ สัญลักษณ์ ศาสนา อุดมการณ์ ภาษา วิทยาศาสตร์ศิลปะ เป็นต้น รวมทั้งเป็นระบบความเชื่อ โดยสังคมเอาเปรียบ รวมถึงการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมกลายเป็นเรื่องที่สามารถยอมรับได้หรือจำเป็นต้องยอมรับ วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นกรอบความหมายที่คนทำความเข้าใจตนเองและชีวิตทางสังคม มีมุมที่ให้ความเป็นธรรมกับความรุนแรงในหลายรูปแบบส่งผลให้ปรากฏการณ์ที่เป็นความรุนแรงในด้านโครงสร้างกลายเป็นเรื่องที่สามารถยอมรับกันได้หรือเป็นเรื่องที่มีความถูกต้อง หลายสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ทั้งต่อร่างกายและจิตใจให้กับคนในสังคมจึงไม่ถูกจัดหรือมองเห็นเป็นความรุนแรง เช่น การต่อมวย ในความเข้าใจของคนโดยทั่วไปคือการที่นำคนสองคนมาต่อสู้กันในสังเวียนแบบนี้ไม่ถือเป็นการใช้ความรุนแรงและยังเป็นที่ยอมรับมีผู้ติดตามอยู่มาก และคนในสังคมก็นั่งดูการต่อสู้แบบนี้ของนักมวยที่บางครั้งอาจมีการบาดเจ็บสาหัสเกิดขึ้นได้อย่างสนุกสนานและภูมิใจในหลายกรณีที่นักมวยของประเทศตนมีชัยชนะ เป็นต้น ซึ่งพบได้ว่าความรุนแรงทางตรงถูกหล่อเลี้ยงอยู่ด้วยความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

ความรุนแรงของสิ่งที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม

ความรุนแรงที่ปรากฏผ่านการสื่อสารภายในกลุ่ม พบทั้งความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม โดยความรุนแรงเชิงโครงสร้าง แฝงฝังอยู่ในรูปแบบของมิติเรื่องเพศ ซึ่งใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” สามารถใช้คำที่สื่อไปในทางเพศได้เป็นเรื่องปกติไม่ว่าระดับของภาษาจะมีความรุนแรงเพียงใด แต่สมาชิกก็เข้าใจและไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ภายนอกกลุ่มจะมองอย่างไรก็ตามแต่ในกลุ่มคือเรื่องปกติ ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดผ่านภาษาและคำเหล่านี้ได้โดยไม่ถูกมองว่าเป็นสิ่งเลวร้าย ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามต่าง ๆ ของสังคมไทยโดยรวม และในมิติด้านเศรษฐกิจ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” แสดงให้เห็นว่าถึงแม้กรณีศึกษาจะประสบความสำเร็จจากการใช้พื้นที่ออนไลน์ในการสร้างรายได้มากเพียงใด แต่ก็สามารถนำเรื่องราวเหล่านั้นมาสร้างประเด็นให้เป็นที่กล่าวถึงในกลุ่มได้เสมอและมีทัศนคติไปในทิศทางลบมากกว่าในการแสดงความคิดเห็นจากสมาชิกส่วนใหญ่

ความรุนแรงในเชิงโครงสร้างตามที่ปรากฏ เป็นความรุนแรงที่สะท้อนความคิดของคนภายนอกที่มองเข้าไปยังตัวบุคคลหนึ่ง ใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ได้ยกบุคคลที่สามมากล่าวถึง และมองในอีกหลายด้านเกี่ยวกับบุคคลนั้น ความรุนแรงเชิงโครงสร้างมีพื้นฐานการสร้างเรื่องราวมาจากตัวของบุคคลที่สามเอง ทั้งเป็นเรื่องที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด คือเรื่อง พื้นฐานครอบครัว สถานะ เพศสภาพและเรื่องที่บุคคลนั้นสร้างขึ้นหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง คือการหารายได้เลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว การศึกษา การทำงาน เพศวิถี สิ่งเหล่านี้สร้างให้บุคคลมีตัวตนในสังคม เมื่อมีสื่อกลางพื้นที่สาธารณะออนไลน์จึงถูกเผยแพร่สู่สังคมวงกว้างมากขึ้นทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” นำเรื่องมากล่าวซ้ำ ๆ

และขุดค้นไปถึงประวัติของกรณีศึกษาอย่างจริงจังเพื่อจะสร้างประเด็นให้เกิดขึ้นในกลุ่ม แม้ในปัจจุบัน ผู้คนจะให้ความสำคัญกับตัวตนที่แท้จริง ความเป็นตัวตนที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หลายคนเลือกที่จะยอมรับในสิ่งที่ผ่านไปแล้ว แต่เรื่องเหล่านั้นเมื่อกรณีศึกษาก้าวเข้าสู่กลุ่มบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียง เป็นกระแสในโลกออนไลน์ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” จะนำเรื่องเหล่านี้มาวิพากษ์วิจารณ์เป็นเรื่องปกติของบริบทกลุ่ม

ส่วนความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม พบในรูปแบบการใช้ภาษา ทั้งใช้เพื่อเปรียบเทียบ ใช้เพื่อการล้อเลียน เสียดสี เหน็บแนม มีการให้ความหมายคำใหม่ เพื่อเข้าใจตรงกันของคนในกลุ่ม และพบในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ ทั้งการใช้ภาพนิ่ง ภาพนิ่งที่มีการตัดต่อ ภาพนิ่งที่มีตัวอักษร หรือการใช้ภาพเคลื่อนไหว โดยการศึกษาผ่านกรณีศึกษาที่ถูกกล่าวถึงภายในกลุ่ม ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาเป็นการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาที่ถูกนำเสนอในโลกออนไลน์ หลังจากที่ถูกกรณีศึกษาใช้พื้นที่ออนไลน์ เป็นพื้นที่ในการสร้างรายได้ หรือการขายความเป็นส่วนตัวและเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของตนเองอย่างมาก สู่ออนไลน์ทั้งเรื่องที่ดีและไม่เหมาะสม กลายเป็นสมาชิกใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” มีเรื่องมากมายในแต่ละกรณีศึกษาที่หยิบนำมาตั้งเป็นโพสต์ นำมากล่าวถึงในแต่ละช่วงที่เกิดประเด็นทางสังคมขึ้น นอกเหนือจากการขุดค้นเรื่องราวในอดีตด้วยตนเองของสมาชิกกลุ่ม กรณีศึกษาคือคนที่ยอมเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวด้วยตนเอง โดยที่ข้อมูลเหล่านั้นได้ย้อนกลับมาสะท้อนกรณีศึกษาเองจากการกระทำ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เพียงนำมาย้ำกล่าวถึงซ้ำ อยู่ที่จะเลือกนำเสนอในรูปแบบใดออกมา และกรณีศึกษาจะมีภูมิทัศน์มากเพียงพอแค่ไหนที่รับมือกับการถูกนำเรื่องราวส่วนตัวมาวิพากษ์วิจารณ์ เพราะความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเป็นกลุ่ม ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้และพบเห็นง่ายในโลกออนไลน์ ทุกคนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรุนแรงนี้ได้โดยเฉพาะใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ความคิดของคนหมู่มากเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญให้เกิดความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมได้

“กลุ่มจ๊อกจ๊อก” กับสิ่งที่ปรากฏในฐานะพื้นที่สาธารณะ

มิติหน้าที่ของการเป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์บริบท “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” คือการเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของสมาชิก และมองว่าพื้นที่นี้มีความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร เพียงแต่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับรู้ พร้อมกับการรู้ว่าบริบทของกลุ่มมีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด แม้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มไม่แน่นแฟ้น หรือมีความชัดเจน คือการรวมตัวภายในกลุ่ม ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกได้มาใช้เวลามีการพบปะกันเหมือนพื้นที่สาธารณะทางกายภาพ หรือย้ายผู้คนจากโลกออนไลน์มาพบกันในโลกความจริง แต่ผู้ใช้งานยังเลือก “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ในการรับรู้ข่าวสาร โดยเฉพาะด้านบันเทิง และรวมตัวกันอย่างหลวมหลวมรู้เพียงว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม นอกเหนือจากนั้นกลุ่มยังสามารถเป็นพื้นที่ให้ผู้คนในสังคมมาแสดงความคิดเห็นต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นส่วนหนึ่งในการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อสะท้อนจุดบกพร่องทางสังคมในอีกแง่หนึ่ง เพราะเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลบางอย่างที่ไม่ถูกนำเสนอในสื่อช่องทางหลัก หรือการใช้คำในการแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงทางภาษาได้ โดยความรับผิดชอบอยู่ในขอบเขตแต่ละบุคคล “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ไม่ได้มีข้อผูกมัดใด

มิติการใช้งานในพื้นที่สาธารณะ เป็นการตอกย้ำว่าพื้นที่ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ตั้งอยู่บนโลกออนไลน์ที่มีความอ่อนไหวของข้อมูลคือเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้ามารับรู้ หรือเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้ ข้อมูลที่ปรากฏในกลุ่มสามารถสร้างความเดือดร้อนให้กับใครก็ได้หรือแม้แต่ผู้โพสต์เอง การเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารของกลุ่มทำให้เกิดความยั่งยืนของข้อมูลในอีกแง่หนึ่ง คืออยู่ที่ตัวบุคคล การเป็นสมาชิกในกลุ่มจำเป็นต้องใช้ความรู้สึกส่วนตัวสูงในการตัดสินใจทำอะไรก็ตามในกลุ่ม หรือ

ตัดสินใจการกระทำของสมาชิกในกลุ่ม ความรับผิดชอบตกอยู่เฉพาะบุคคล ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มหรือสมาชิกคนอื่น แต่การได้เข้ามาเป็นสมาชิกเสมือนเป็นการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะออนไลน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงของผู้อื่นในปัจจุบันได้ที่หลากหลายต่าง ๆ ในการสื่อสารและการรวมตัว

นอกจากนี้การเป็นพื้นที่สาธารณะในการเกิดความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นของ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เกิดขึ้นผ่านการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ในการแสดงออกทางความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ การเป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์และบริบทของกลุ่มที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความเป็นกลุ่มก้อนหรือการเดินทางตามทัศนคติของสมาชิกหมูกมากในกลุ่มเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญมากที่จะจูงใจให้สมาชิกกล้าใช้พื้นที่นี้ในการแสดงความต้องการ ความคิดเห็นของตนเองออกมาว่าพื้นที่สาธารณะออนไลน์นั้นแม้แต่ในพื้นที่ส่วนตัวบนโลกออนไลน์ สิ่งปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดจึงเป็นความรุนแรงในเชิงวัฒนธรรม เพราะเป็นกลุ่มความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ง่ายผ่านการแสดงความคิดเห็นจากหลักฐานเชิงประจักษ์ ในส่วนของเจตนาคือการสะท้อนแง่มุมหนึ่งของกลุ่มคนในสังคมที่มองไปยังบุคคลที่สามที่ถูกนำมากล่าวถึงในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกเชื่อว่าบุคคลที่จะถูกนำมากล่าวถึงในกลุ่มต้องมีประเด็นในสังคมใดเกิดขึ้น และมีแนวโน้มของประเด็นนั้นไปในทิศทางลบก่อน ส่วนบุคคลที่ปฏิบัติตนวางตัวอย่างเหมาะสมตามวิถีของตนเองแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีความกังวลใดที่กลุ่มจะเลือกนำไปวิพากษ์วิจารณ์

อภิปรายผลการวิจัย

ความรุนแรงทางความคิดเห็นที่ปรากฏใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก”

ความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ภายใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ไม่ใช่เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบต่อบุคคลที่สามอย่างจริงจังถาวร เป็นเพียงทางผ่านของความคิดเห็นไปสู่โลกออนไลน์อื่น เพราะพื้นที่แห่งนี้เป็นกลุ่มปิดการแสดงความคิดเห็นย่อมมีอรรถรส มีความสนุกสนาน มีความตลก สร้างความพึงพอใจกับสมาชิก การแสดงความคิดเห็นจึงแสดงออกมาโดยขอบเขตของกลุ่ม และยังเป็นพื้นที่ในการเสพข้อมูลข่าวสารหนึ่งทีนอกเหนือจากช่องทางปกติ เป็นทางเลือกในการรับข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว สอดคล้องกับ อานูรักษ์ เชื้อนแก้ว (2562) กล่าวถึง พื้นที่สาธารณะในสื่อออนไลน์ว่า “พื้นที่ในการนำเสนอข่าวของสื่อรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อในการติดตามสื่อเฟซบุ๊กประเภทข่าว ถือเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างหนึ่งที่สมาชิกในสังคมออนไลน์ สามารถใช้เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งในที่นี้คือประเด็นความรุนแรง แต่การแสดงออกแฝงไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และคำพูดที่รุนแรงต่อบุคคลที่สามทั้งผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำ จนเป็นเสมือนการซ้ำเติมหรือเพิ่มระดับของความรุนแรงในเนื้อข่าวนั้น ดังนั้น การแสดงออกทางอารมณ์ การใช้ภาษาและความรุนแรงทางความคิดจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและเป็นการกระทำที่ทำตามกัน ซ้ำ ๆ หรือมีการเลียนแบบทางการแสดงอารมณ์และความคิด หากแต่ถ้าผู้เท่าทันก็ต้องตระหนักและใช้วิจารณญาณในการร่วมวิเคราะห์สารนั้น ๆ ก่อนที่จะแสดงออกทางความคิดใด ๆ ออกมา”

ความหลากหลายของสมาชิกความรู้ความสามารถที่มีก็ได้นำมาซึ่งการแสดงความสามารถในพื้นที่แห่งนี้ไม่ว่าจะเป็นการหาข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกัน ทักษะในการตัดต่อวิดีโอ ภาพและเสียง ทักษะในการกลั่นกรอง ทักษะในการใช้ภาษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นไปพร้อมกับ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ความรุนแรงที่คนภายนอกมองเข้ามายังกลุ่ม ย่อมมองว่าสิ่งเหล่านี้คือความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพราะสิ่งที่แสดงออกสู่ภายนอก “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” มีความเป็นกลุ่มก้อนในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรงไปตรงมา การใช้คำพูด การแสดงความคิดเห็นมีความสุดโต่งของตัวตน แต่ผู้ที่เข้ามาสัมผัสในกลุ่มจะมีความคิดเห็นที่เปลี่ยนไปจากเดิม ทัศนคติที่มีต่อกันเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เริ่มหามุมที่ดี มุมที่มีประโยชน์ สามารถเลือกรับสิ่งที่ตนเองต้องการ สิ่งที่ตนเองอยากรับรู้ และเลือกที่จะจัดการกับสิ่งที่ไม่ต้องการด้วยการปล่อยผ่าน

เพราะความเข้าใจที่มีมากขึ้น ถึงแม้ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” จะถูกปิดไปหลายครั้งสมาชิกยังคงตามเข้ากลุ่มใหม่อยู่เสมอ แสดงถึงความเป็นกลุ่มที่สมาชิกยังให้ความสนใจและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มต่อไป สอดคล้องกับพรชนก ดาวประดับ (2560) กล่าวถึง “พื้นที่สาธารณะออนไลน์จะเปิดโอกาสให้เกิดการแสดงความคิดเห็น ได้แย้ง อภิปรายอย่างกว้างขวาง ในอีกแง่หนึ่งพื้นที่สาธารณะออนไลน์คือพื้นที่ที่ใช้เพื่อระบายความคับคั่งใจ มักปรากฏในรูปแบบ ข้อความแสดงความคิดเห็นที่เขียนขึ้นในโลกออนไลน์ ส่วนภาพยนตร์ เกม และ สมสุข หินวิมาน (2551) กล่าวว่า กลุ่มคำพูดที่แสดงความรู้สึก (Avowals) เป็นกลุ่มการกระทำในเชิงภาษาที่ออกแบบมาเพื่อต้องการแสดงความรู้สึกภายในของผู้ส่งสาร หรือต้องการตอกย้ำบางสิ่ง การกระทำในลักษณะนี้จะมีการใช้อารมณ์ ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิ การด่าทอ การใช้คำเสียดสี การใช้คำพูดตลกขบขัน การใช้คำหยาบ การใช้ความรู้สึกส่วนตัว สิ่งนี้สะท้อนอารมณ์ของผู้ส่งสารได้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” จึงเป็นความรุนแรงในทางอ้อม คือความรุนแรงที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่สามในทันทีทันใด หรือการแสดงความคิดเห็นไม่ได้นำไปสู่กระบวนการที่สำคัญในสังคม อาทิ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมของคนในกลุ่ม แต่จากการรวมตัวกันแบบหลวมหลวมจึงทำได้เพียงการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการในโลกออนไลน์เท่านั้น คือการรวมตัวกันเพื่อจัดทัวร์ “จ๊อกจ๊อก” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สะท้อนตัวบุคคลนั้นที่ได้รับ การติตราจกสมาชิกในกลุ่มว่าสมควรได้รับการสั่งสอนด้วยการจัดทัวร์ไปลง

จากกรอบความคิดในเรื่องความรุนแรงของ Gultung ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากที่สุดภายใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่แฝงฝังผ่านรูปแบบการใช้ภาษา เนื่องจากการสื่อสารผ่านกลุ่มเป็นการสื่อสารแบบออนไลน์ อยู่บนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ กิจกรรมที่ดำเนินไปของกลุ่มคือการใช้ตัวอักษรในการสื่อสารผ่านการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และเพิ่มอรรถรสการสื่อสารด้วยการใช้รูปภาพ และภาพเคลื่อนไหว แต่ผลของความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเป็นความรุนแรงที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่สามหรือผู้ถูกกระทำโดยตรงเป็นผลที่เกิดในทางอ้อม บุคคลนั้นอาจได้รับผลกระทบนี้หรือไม่ได้รับก็ได้ เพราะเป็นกลุ่มปิดการรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในกลุ่มจำเป็นต้องเข้ามาเป็นสมาชิกหรือมีสมาชิกเอาเรื่องภายในกลุ่มไปบอกต่อ

“กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ในฐานะการเป็นพื้นที่สาธารณะ

“กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ในฐานะการเป็นพื้นที่สาธารณะ นำมาซึ่งอิสระในการแสดงความคิดเห็นและเป็นพื้นที่รวมผู้คนหลากหลาย ทั้งตัวตนจริงและตัวตนนิรนาม พื้นที่ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” จึงทำหน้าที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก แต่ด้วยความที่เป็นกลุ่มที่มีการแสดงออกทางความคิดโดยตรงไปตรงมาผลลัพธ์ที่แสดงออกมาจึงมีความรุนแรงทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรม โดยมีน้ำหนักไปที่ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ถูกแสดงออกและพบเห็นในกลุ่มได้ง่ายและเยอะที่สุดตามหลักฐานที่พบ โดย ตวงรัก จิรวัดนรังสี (2558) กล่าวว่า มนุษย์ถูกหลักศีลธรรม กฎเกณฑ์ครอบไว้จนไม่สามารถแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาได้ตามความพอใจ เนื่องจากความรุนแรงถูกทำให้เป็นสิ่งไม่ดี ความรุนแรงจึงไม่ถูกแสดงในพื้นที่สาธารณะ แต่เมื่อได้รับสิ่งเร้าบางอย่างที่เป็นทางออกหรือเปิดพื้นที่ให้ผู้คนสามารถแสดงความรู้สึกทางความคิดได้อย่างอิสระ สื่อที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นความรู้ ทัศนคติจนผู้คนเกิดการรับรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงออกมาได้ ซึ่งหลักการนี้สอดคล้องกับ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ที่เปิดพื้นที่อิสระไม่จำกัดตัดสินใจ หรือเซนเซอร์ ความคิดเห็นของสมาชิก จึงมีการแสดงความคิดเห็นเชิงรุนแรงโดยไม่ได้คำนึงถึงสิ่งใดมาขวางกั้นความคิด และใช้งานพื้นที่สาธารณะเมื่ออยู่ในพื้นที่ที่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

นอกจากนั้น การเป็นพื้นที่สาธารณะตามคำนิยามของฮาเบอร์มาสที่กล่าวถึง พื้นที่สาธารณะมีว่าคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ (อ้างถึงใน กาญจนาก้าวเทพ และสมสุขชินวิมาน, 2551) คือ 1. เป็นพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยความสมัครใจของผู้เข้าร่วมสนทนาหรือการรวมกลุ่มกันของปัจเจกชน 2. เป็นพื้นที่ซึ่งตัดขาดจากอำนาจทั้งปวงในสังคม อิสระในตัว เช่นการปราศจากอำนาจรัฐ เศรษฐกิจ ศาสนา และ 3. เป็นพื้นที่เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนซึ่งการใช้เหตุผล (rationality) อิสระจากความแตกต่างทางสังคม ไม่มีข้อผูกมัดด้วยสิ่งใด อาทิ หน้าที่การงานยุค โดยใน 3 หลักการนี้พบใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ในบริบทที่ต่างออกไป กล่าวคือ “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เป็นพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยความสมัครใจของผู้เข้ามาเป็นสมาชิก แต่เป้าหมายหลักของการเข้าเป็นสมาชิกไม่ใช่เพื่อประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ต่อส่วนรวมหรือใครก็ตาม ถึงแม้พื้นที่นี้หากมองภายนอกจะตัดขาดจากอำนาจต่าง ๆ ที่มีในสังคม คือเมื่อเข้าไปอยู่ในกลุ่มทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาโดยไม่ข้อใดเปรียบทางสังคมใด เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ข้อมูลที่เกิดการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนในพื้นที่แห่งนี้ไม่ใช่เพื่อการก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง เพราะเป็นการตอบสนองความต้องการของคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือความบันเทิง ความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ไม่ใช่เพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ดังความบันเทิงที่ปรากฏกิจกรรมในกลุ่มทั้งการแสดงความคิดเห็น ทักสนคติความคิด รวมทั้งกลุ่มย่อยในเครือข่าย “จ๊อกจ๊อก” ส่วนเกิดขึ้นเพื่อความบันเทิงและเปิดพื้นที่ให้ผู้คนที่มีความชอบเหมือนกันได้มีพื้นที่ร่วมกันในการทำกิจกรรมตามความต้องการ

โดยในงานของรัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (2542, อ้างถึงใน กาญจนาก้าวเทพ และคณะ, 2554) ได้อธิบายถึงพื้นที่สาธารณะในบริบทที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ ทำหน้าที่สำคัญ 6 ประการ 1. การเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะ 2. การสอดส่องดูแลเชิงสังคม คือการเป็นพื้นที่ซึ่งใช้ในแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์สังคม เป็นพื้นที่ในการระงับภัยและสามารถใช้เพื่อร้องทุกข์ได้ 3. การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาประโยชน์ของชาติและการจัดการดูแลสังคมโดยรวมของภาคประชาชนเข้าที่ไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องได้มากขึ้น 4. การสร้างสายสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการหาเพื่อน การหาคู่รัก เป็นต้น 5. การให้ความบันเทิง คือ เป็นพื้นที่ให้ผู้คนได้แสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ตนเองต้องการ เป็นสถานที่ในการปลดปล่อยอารมณ์ทางเพศและความก้าวร้าวที่มี เป็นการปลดปล่อยความตึงเครียดที่เผชิญ และ 6. การเป็นช่องทางสื่อสารต้องห้าม คือมีการให้อิสระในการเผยแพร่และการเข้าชม เรื่องทางเพศ เรื่องที่ผิดศีลธรรมจรรยาทางสังคม หรือข้อมูลต้องห้ามเชิงสังคม เป็นต้น “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” มีความสอดคล้องในการเป็นพื้นที่สาธารณะในโลกออนไลน์ดังกล่าว คือการเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย สมาชิกเป็นส่วนหนึ่งของผู้คนในสังคมที่ช่วยการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของผู้คนในสังคม ในที่นี้เมื่อใครมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมตามทัศนคติของสมาชิกกลุ่มก็จะมีการจัดทัวร์ “จ๊อกจ๊อก” ไปลง เพื่อให้ทราบว่าคุณคนนั้นกำลังทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมอยู่ เป็นเสียงสะท้อนสังคมจากคนกลุ่มหนึ่ง ในอีกด้านความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการจัดทัวร์ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีเช่นเดียวกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของคุณคนถึงจะเป็นส่วนหนึ่งของการสอดส่องดูแลทางสังคมในภาคประชาชนก็ตาม เพราะใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” เป็นการรวมตัวของความสัมพันธ์แบบไม่ยั่งยืนถาวร ทุกคนรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแต่ก็ไม่มีอะไรยืนยันถึงการมีอยู่ในตัวตน เพียงแต่สมาชิกสามารถรับรู้ถึงบริบทกลุ่มและตอบกลับบทสนทนาที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้ในทันทีแม้ไม่รู้จักกันมาก่อน เพราะกลุ่มไม่เคยจัดกิจกรรมใดที่เปิดโอกาสสมาชิกได้ทำกิจกรรมพบปะกันจริง ๆ เหนือสิ่งอื่นใดคือความบันเทิงที่เกิดขึ้นในกลุ่ม เป็นจุดมุ่งหมายที่ไม่เคยหายไปจากกลุ่ม พื้นฐานที่สำคัญในการอยู่ในกลุ่มคือความสนุกสนาน ไม่มีเรื่องเครียดหรือสร้างเรื่องที่มีความยุ่งยาก มีความซับซ้อนของข้อมูลและยังเป็นพื้นที่ในการใช้เพื่อสื่อสารสารต้องห้ามทางสังคม คือการเป็นพื้นที่ที่มีอิสระในการเลือกใช้ภาษาและการสนทนาโต้ตอบที่ไม่ต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์ บางข้อความเราไม่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่แสดงพฤติกรรมบางอย่างในพื้นที่สาธารณะอื่น แต่ใน “กลุ่มจ๊อกจ๊อก” ทุกคนมีสิทธิในการเข้าใช้งานและแสดงความคิดเห็นขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละคนที่จะสื่อสารออกมาในรูปแบบใดและมีวิจารณ์ญานมากเพียงใด

การเป็นพื้นที่สาธารณะของ “กลุ่มจ๊อบจ๊อก” จึงมีบทบาทเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม การรวมตัวที่เกิดขึ้นไม่มีผลในเชิงพาณิชย์และไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ในวงกว้าง แม้ภายในกลุ่มจะมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา มีความรุนแรงในการแสดงออกในการแสดงความคิดเห็น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในกลุ่มตั้งแต่เริ่มและไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่เลวร้าย ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อในอนาคต

1. จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องความหลากหลายของผู้คนในฐานะพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนข้อมูล ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการศึกษาในเรื่องทุนตามทฤษฎีทุนของปีแอร์ บูร์ดิเยอ ของผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะออนไลน์ : กรณีศึกษา “กลุ่มจ๊อบจ๊อก” เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายของสมาชิก และเป็นพื้นที่ที่เกิดความรุนแรงในการสื่อสารบนโลกออนไลน์ หรืออาจเป็นกลุ่มส่วนตัวหรือแฟนเพจสาธารณะ ที่มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ และถูกนำเสนอในโลกออนไลน์ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มคนที่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้มีทุนทางชีวิตอย่างไร ที่ทำให้เกิดการแสดงตัวตนออกและใช้ความรุนแรงในโลกออนไลน์ขึ้น
2. จากผลการศึกษาในส่วนของความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในมิติของการใช้ภาษาที่มีการพัฒนาการใช้ภาษาที่เข้าใจเฉพาะกลุ่ม เป็นการใช้คำเดิมเพื่อความหมายใหม่ที่สามารถเข้าใจกันภายในกลุ่มเฉพาะเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเสนอการศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมกลุ่มเฉพาะ เนื่องจาก “กลุ่มจ๊อบจ๊อก” มีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แม้เป็นพื้นที่สาธารณะในโลกออนไลน์ แต่ก็สามารถรักษากลุ่มคนที่มีความเข้าใจ บริบทของกลุ่ม มีมุกตลก มีภาษา มีสัญลักษณ์ มีการเปรียบเทียบ โดยคนภายในกลุ่มจะเข้าใจในสิ่งที่ถูกเอามานำเสนอภายในกลุ่มมากกว่าผู้ใช้งานในโลกออนไลน์ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีเอกลักษณ์ เพื่อสะท้อนวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มเฉพาะจากการพัฒนาพื้นที่สาธารณะตามยุคสมัยที่โลกออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลในวิถีชีวิตมากขึ้น
3. จากผลการศึกษาในส่วนของการเป็นพื้นที่ในการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมของพื้นที่สื่อออนไลน์ ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่การสนทนาในโลกความจริงเข้าสู่พื้นที่การสนทนาในโลกออนไลน์ ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวต้องห้ามในสังคม แม้แต่ในสื่อหลักก็ไม่สามารถนำเสนอได้ เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะในการสื่อสารของผู้คน

บรรณานุกรม

- กอร์ดอน ฟินเลย์สัน, เจมส์. (2559). *ฮาเบอร์มาส มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ* (วราวัช เจลิมพันธ์ุศักดิ์, แปล). กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ, และคณะ. (2554). *สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ, และ สมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2562). *ไซเบอร์ บูลลี่ ผลพวงสื่อโซเชียลฯ นำฝั่งเคลือบยาพิษ*. สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/v2/article/mYJRpw>
- ดีแทค. (2562). *คำด่าโหดฝังใจที่สุด dtac ชี้ชาวเน็ตมักบูลลี่กันด้วยรูปปลั๊กซิม เพศวิถีและทัศนคติที่แตกต่าง*. สืบค้นจาก <https://www.iphone-droid.net/dtac-stop-cyber-bullying-day/>
- ดวงรัก จิรวัดนรังสี. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ชมที่มีต่อภาพความรุนแรงในสื่อศึกษาผ่านภาพยนตร์เรื่อง Funny Games U.S. (2007)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไทยโพสต์. (2562). *สุขภาพของคนไทยในโลกโซเชียล มนุษย์สองโลกแห่งศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/53548>
- พรชนก ดาวประดับ. (2560). *รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุรัตน์ มาจันทร์. (2556). *กระบวนการตรวจสอบพิจารณาตนเอง (Self-censorship) เกี่ยวกับความรุนแรงของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูเบศร์ สมุทรจักรและกุลทิพย์ ศาสตรระจุ. (2558). *"เว็บบิง"และ"วิน"ออนไลน์ ความขัดแย้งและการวิวาทในสื่อสังคมของวัยรุ่น*. สืบค้นจาก <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A01-fulltext.pdf>
- อานวัชร์ เชื้อนแก้ว. (2562). *พื้นที่การแสดงออกต่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเฟสบุ๊กแฟนเพจประเภทข่าว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.